

SANDŽAČKI ODBOR ZA ZAŠTITU
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA
Novi Pazar

Br. _____

primlj. no dana 2.03 1995.g.

ODBORU ZA LJ. PRAVA

Број _____
ПОЉУ
Дана, 21 03 1995 год

Republika Crna Gora

VIŠI TUŽILAC

KT.br.5/94

B. Polje, 21.03.1995.god.

VIŠEM SUDU

BIJELO POLJE

ZA

VRHOVNI SUD REPUBLIKE CRNE GORE

PODGORICA

Protiv presude Višeg suda u Bijelom Polju K.br.25/94 od 28.12.1994.godine, a u odnosu na optužene Šahman Rasima, Fetahović Erdžana, Omerović Omera, Kasumović Mevludina, Vesković Rifata, Hadžić Haruna, Muratović Hakiye, Skenderović Isata, Hadžić Umera, Brković Šefketa, Ciguljin Avda, Burnazović Rizaha, Spahić Sabaheta, Čikić Ibrahima, Smakić Huseina i Begović Dževada, zbog krivičnog djela ugrožavanje teritorijalne celine iz čl.116.st.1. KZ SRJ, kažnjivo po čl.138. KZ Savezne Republike Jugoslavije, izjavljujem,

Ž A L B U

- Zbog odluke o kazni

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Višeg suda u Bijelom Polju K.br.25/94 od 28.12.1994.godine optužena lica su oglašena krivim da su, kao saizvršioc, izvršili krivično djelo ugrožavanje teritorijalne celine iz čl.116.st.1. KZ Savezne Republike

Jugoslavije i osudjeni je na kazne zatvora : Optuženi Šahman Rasim 4,5 godina, Fetahović Erdžan 5,5 godina, Omerović Omer 4 godine , Kasumović Mevludin 3,5 godina, Vesković Rifat 6 godina, Hadžić Harun 7 godina, Muratović Hakiija 5 godina, Skenderović Isat 5,5 godina, Hadžić Umer 4,5 godina, Brković Šefket 5,5 godina, Ciguljin Avdo 3 godine, Burnazović Rizah 5 godina, Spahić Sabahet 4,5 godina , Čikić Ibrahim 2 godine, Smakić Husein 3,5 godina i Begović Dževad 3,5 godina.

Dakle, žalba se ne odnosi na ostala optužena lica (optuženi Omerović Esad, Bibuljica Sead, Pućurica Sead, Pućurica Senad i Bošnjak Šefćet), pošto je tužilac dozvolio sebi slobodu ocjenjujući da se kazne zatvora ovim optuženim licima pravilno odmjerene i da su adekvatne njihovoj krivično-pravnoj odgovornosti, uz vodjenje računa o svim okolnostima predviđenih članom 41. KZ SRJ.

Donoseći prvostepenu presudu , Viši sud u Bijelom Polju je pravilno utvrdio sve činjenice i okolnosti, izveo sve potrebne dokaze i utvrdio krivičnu odgovornost optuženih lica, dakle , tokom postupka sud nije napravio povrede krivičnog postupka, utvrdio je pravilno i potpuno činjenično stanje i nije povrijedio krivični zakon. Na osnovu ovako pravilno utvrđenog činjeničnog stanja, sud je pravilno optužene oglasio krivim i osudio ih na naznačene vremenske kazne zatvora. Dakle, sa prvostepenim sudom nema različite ocjene u pogledu činjenične i pravne ocjene djela , osim u pogledu pojedinačno odmjerene visine kazne zatvora, u odnosu na naznačena optužena lica , uz ocjenu da je kazna zatvora pravilno odmjerena ostalim optuženim licima i na taj način, smatram, olakšao sudu donošenje odluke o visini kazne, uz pokušaj da prenese vidjenje na glavne vinovnike ovog procesa.

Ova žalba je više usmerena ka skretanju pažnje drugostepenom sudu na već utvrđene činjenice i okolnosti koje se nalaze u spisima predmeta i koje su bile predmet ocjene prvostepenog suda, a bile su od uticaja na odmjeravanje visine kazne zatvora., kao i na skretanju pažnje na date ocjene tužioca u pogledu ocjene izvedenih dokaza i krivične odgovornosti svakog pojedinog optuženog lica , date tokom trajanja brojnih pretresa a

Posebno tokom davanja završne riječi, koja je predata sudu u pismenoj formi. Prema tome, cilj žalbe nije da se sada nešto novo kaže i ukaže, već samo pokretanje pravosudnog mehanizma u pogledu izricanja strožijih kazni zatvora, predviđenih po zakonu, prema optuženim licima protiv kojih se ulaže žalba. Ova žalba, dakle, u suštinskom smislu neće ništa novo pridonijeti, uvjeren da drugostepeni sud dijeli mišljenje tužioca da optužena lica treba osuditi na strožije kazne zatvora.

Iz tog razloga i žalba nije usmjerena na sva optužena lica, već samo protiv optuženih kojima je sud izrekao neadekvatne kazne zatvora, a posebno žalbe su usmjerene prema licima čija je krivično pravna odgovornost veća od krivično pravne odgovornosti drugih optuženih lica, a dobili su manje kazne zatvora. Na taj način, iako je sud vršio individualizaciju kazne, pokazuje se da ovom principu nije vodio dovoljno računa.

Sud je uzeo u obzir sve otežavajuće i olakšavajuće okolnosti predviđene članom 41. KZ SRJ i našao da na strani optuženih postoje i olakšavajuće okolnosti, ali mišljenje tužioca je, koje je već i dato u završnoj riječi, da je jedinu olakšavajuću okolnost optuženim licima dao upravo zakonodavac, propisujući naznačenu kaznu zatvora. Smatram, da prvostepeni sud nije uzeo u obzir sve otežavajuće okolnosti predviđene čl. 41. KZ SRJ, jer iz visine pojedinačnih kazni zatvora, kao i odluke o puštanju na slobodu većeg broja optuženih lica, proizilazi nesumljivo da sud nije sa dovoljno pažnje vodio računa o svrsi kažnjavanja, predviđene čl. 33. KZ SRJ.

Posebno, vidi se da sud nije dovoljno cijenio stepen vinosti optuženih lica. Naime, optuženi su izvršili krivično djelo sa predumišljajem i to u odnosu na sve bitne elemente krivičnog djela. Njihova odluka, kao sazrijevši, pojavljuje se kao rezultat zrelog razmišljanja i pune promišljenosti, tako da su njihove odluke čvrste a izvršenje djela planirano. Njihov umišljaj je bio unaprijed određen i formiran, i od njega nijesu odustali, pa se on ogleda u većem stepenu određenosti i predstave o sadržini radnje i posledice, koju su svojim djelom pokušali ostvariti.

Dalje, sud nije vodio dovoljno računa o težini posledice izvršenog krivičnog djela, a ova se sastoji u velikom stepenu ugroženosti zaštićenog dobra, posebno kada se ima u vidu da odgovaraju za kažnjivo pripremanje krivičnog djela, koji u nekim momentima čak prelazi u pokušaj krivičnog djela.

Posebnu težini čine okolnosti pod kojima su djelo izvršili. Naime, djelo su izvršili posle dužeg razmišljanja i djelo su vršili u dužem vremenskom trajanju (počev od aprila 1991.godine do januara 1994.godine) i kontinuirano. Koristili su tešku društveno ekonomsku situaciju u kojoj se našla tek stvorena SRJ, ratno okruženje, pojačan strah od izbijanja ratnog sukoba u našoj zemlji. Uz sve to oni su bili i bezobzirni, jer su slali na vojnu obuku mlade ljude, u Tursku, radi priprema i vodjenja diverzantsko-terorističkih akcija u takvim uslovima, ali ne i u cilju odbrane naše zemlje, što im je bila dužnost. Koristili su nepravilan i nehumani karakter djela medjunarodne zajednice prema našoj zemlji, odlazili po inostranstvu, i na drugi način, širili laži i neistinu o stanju ljudskih prava u našoj zemlji o navodnoj ugroženosti muslimana, a vidi se da su oni, kao navodne žrtve, u stvari bili agresori, odnosno pripremali se da to budu. To je, kao što je svima poznato, dovelo do ugrožavanja pdnosa na medjunacionalnoj osnovi, a posebno činjenica da su slali ljude na vojnu obuku u Tursku, dovelo je do stvaranja straha i osjećaja ugroženosti kod većinskog stanovništva. Takodje, kao otežavajuća okolnost pojavljuje se broj izvršilaca ovog krivičnog djela, koji malo slobodnije rečeno prelazi u masovnost, uz napomenu da je istraga vodjena protiv 54 lica a optužnica podignuta protiv 21 lica.

O držanju optuženih poslije izvršenog krivičnog djela, može se izvesti jedinstven zaključak o njihovom pojedinačnom i grupnom stavu prema izvršenom djelu, koji je jedinstven, društveno je neprihvatljiv, a iz ukupnog držanja proizilazi njihovo svjesno prihvatanje djela, u kom cilju je i njihovo držanje pred sudom i uopšte u krivičnom postupku, što takodje, po zakonu, predstavlja otežavajuću okolnost, koju sud nije s dovoljno pažnje cijenio kod svakog optuženog lica.

Sud ~~su~~ na osnovu Ustava i Zakona i stin u vezi sud je, prilikom odmeravanja visine kazne kretao u okviru slobode koju mu je ostavio Zakon. Ali, sud sudi , prije svega , U Ime naroda. Dozvoljavam, da pokušam predočiti drugostepenom sudu tužiočevo vidjenje ocjene javnosti, koje podržavam, jer u ukupnoj krivičnoj odgovornosti sa profesionalne strane, sud mora da, djelujući u ime naroda, donese pravilnu odluku zasnovanu na zakonu.

Naime, sa nevjericom je primljena odluka suda o visini pojedinačno izrečenih kazni zatvora., a naročito kazni zatvora prema organizatorima i ideolozima ovog procesa, kao i pustanje iz pritvora većine osudjenih lica .Za javnost, za svakog čovjeka, nije prihvatljiva takva odluka suda, i izazvala je i dalje izaziva nevjericu , uvjereni u pravilnu i konačnu odluku drugostepenog suda .

Sud kao da zaboravlja da su oni djelovali organizovano, konspirativno, da se izvan sudske odluke našla 32 okrivljena lica koja se sada nalaze u bjekstvu , pa se ne stiče utisak da je sud vodio dovoljno računa o broju i stepenu organizovanosti optuženih lica. Takodje , ovakvim visinama kazne i putanjem na slobodu većeg broja otpuženih lica prvostepeni sud je na izvjestan način njima pružio mogućnost da nastave sa krivičnim radnjama, pa je nesvatljivo njihovo puštanje na slobodu bez obzira na visinu kazne zatvora , jer su sva ova optužena lica , po ocjeni tužioca trebala biti zadržana u pritvoru, jer su i na taj način sprečavani da nastave organizovanu ulogu ka ostvarenju njihovog cilja.Upravo., puštanjem na slobodu optuženih lica, dovelo je do nevjerice i dodatne uznemirenosti kod građana da ovakva lica, s obzirom na vstu izvršenog krivičnog djela, mogu biti na slobodi .

To zaista ne može dozvoliti narodni sud, sud pravde i jednakosti, sud koji treba da dozvoli slobodu kretanja tom istom narodu, oslobođenom od straha , da te radnje mogu ponovo nastaviti optužena lica. Ovako, oni su sa malim kaznama zatvora na slobodi i to je izazvalo uznemire nje građana, Sva optužena lica su postupala ne samo protivzakonito , već i protivustavno i od takvih lica se ne može očekivati da se priklone Ustavu i Zakonu i to još sa slobode.

Smatram da prvostepeni sud, kroz visinu kazne i posebno kroz broj optuženih lica i težine njihovog djelovanja, nije vodio dovoljno računa o licima sa područja Bijelog Polja . Naime, optužnicom je obuhvaćeno ukupno 11 optuženih lica iz B.Polja, a od tog broja 10 lica je osudjeno na vremenske kazne ispod 5 godina (optuženi Vesković Rifat), a iz dokazanih radnji se uočava da pojedinačna krivično pravna odgovornost ovih lica nije manja, nego čak pojedinih optuženih i veća. Nije slučajno da je najveći broj optuženih lica iz Bijelog Polja, jer je Bijelo Polje predviđeno kao alterativni glavni grad Buduće države tzv. Sandžak, da je grad sa najviše muslimana u Crnoj Gori što je ohrabrialo okrivljena lica da većinu radnji vrše upravo u Bijelom Polju. Iz tog razloga, blage kazne ovim licima i uz pustanje na slobodu ovog velikog broja od ukupnog broja optuženih lica, doveo je do revolta većinskog stanovništva , a i postoji bojazan opravdana da isti mogu nastaviti sa daljom neprijateljskom aktivnošću. Kao dokaz njihovog djelovanja, i to upravo pred odluku drugostepenog suda , je organizovano prikupljanje potpisa u ovoj opštini na spopstvenom oslobodjenju od daljeg izdržavanja kazne i povraćaj a njihovog lidera S.Ugljanina.

Posebno, ova presuda prvostepenog suda, ne može se posmatrati i mjeriti ukupnom visinom izrečenih kazni zatvora, koji pristup bi doveo do pojedinačnog pogrešnog zaključka o odgovornosti pojedinih optuženih lica, a posebno u tom slučaju se nebi uočila krivična odgovornost naj-odgovornijih optuženih lica. Jednostavno, potrebno je da drugostepeni sud cijeni pojedinačnu krivičnu odgovornost svakog pojedinog lica, stim da vodi računa o ukupnom stepenu krivične odgovornosti. Na taj način, drugostepeni sud će uvidjeti da su pojedini optuženi, a posebno kada se uporede sa krivičnom odgovornošću drugih optuženih lica, osudjeni na manje kazne zatvora a upravo njihova krivično pravna odgovornost je mnogo veća. U ovom dijelu, ukazujem na tužiočevo vidjenje pojedinačne krivične odgovornosti pojedinih optuženih lica, dato u završnoj riječi.

Osnovno vidjenje, pored pojedinačno blago odmjerenih kazni zatvora, odnosi se na ~~pravilno~~ odmjerene kazne zatvora glavnim vinovnicima ovog procesa, kao i ostalim koji su s njima zajedno djelovali, koji su bili u organizaciji i dobijali upustva i naredjenja od optuženih :Haruna Hadžića , Umera Hadžića i Šahmran RAsima, koji su u stvari predstavljali komandni centar organizacije i bili trojka koja je o svemu odlučivala i donosila sve odluke.

KRAZI SE KAZNITI PRETUT BOJU MUSLIMANA U OPŠTINI

I ne samo sudu, jasno je da su glavni ideolozi, organizatori ovog procesa bili upravo optuženi Harun Hadžić, Umer Hadžić i Šahman Rasim, pa je stoga i nevjerovatna odluka prvostepenog suda da osudi prvog čovjeka uopšte (posle bjekstva S.Ugljanina) optuženog Haruna Hadžića na kaznu od samo 7 godina zatvora, uz ocjenu da mu je kazna trebala biti u maksimalnom zakonskom odredjenju. Jer, on se ne samo za vrijeme djelovanja obuhvaćenog optuženicom, nego i na pretresu, ponašao kao glavni a takav odnos su prema njemu imala i ostala optužena lica (ne računajući Umera Hadžića i Šahman Rasima). Iako je nedvosmislena ocjena da su zajedno s njim sačinjavali "trojku," da su glavne ličnosti što je i dokazano, ipak prvostepeni sud osudjuje Umera Hadžića i Šahman Rasima na blage kazne (4,5 godina zatvora) i uz to ih pušta iz pritovora, uz nalaženje olakšavajućih okolnosti, koje po zakonu nijesu mogle imati karakter za takvo donijetu odluku. I kod muslimanskog dijela stanovništva postoje komentari i nejasnoća zbog čega su Umer Hadžić i Šahman Rasim osudjeni na te kazne zatvora i uz to još na slobodi, a nasuprot njihovim brojnim istomišljenicima i "saborcima" koje su oni stvorili odabrali i stvorili i uz to Šahman Rasim formirao resor za sigurnosti na nivou Crne Gore, rukovodio njegovim radom i sl. a Umer Hadžić, kao glavni ideolog napisao -Ustav buduće države, kao najviši pravni akt i druga pravna akta. Oni su rukovodili čitavim radom stranke (i onog za demokratsku javnost i onog tajnog i protivzakonitog) i njima su i pripadale najviše funkcije u stranci i u organizaciji, a da i ne govorimo koje funkcije su im bile namjenjene u budućoj stvarenoj državi. Naista, njihova pravna odgovornost mnogo je veća od odgovornosti svih ostalih osudjenih lica, pa je začudjujuće da je od njih, šest optuženih lica dobilo veće kazne zatvora nego oni (Umer Hadžić i Šahman Rasim). Dakle, ne može se svatiti odluka sud u pogledu visine kazne ove trojice optuženih lica, jer su sva ostala lica djelovala po njihovoj naredbi i nalogima, uz napomenu da je zbog ovakvih radnji, a prije ovog izvršenog djela, protiv njih vođen krivični postupak zbog tzv. "referenduma".

S druge strane, a slobodnije rečeno, sa nešto manjom krivično pravnom odgovornošću nalaze se sva ostala optužena lica protiv kojih se izjavljuje žalba, jer su sve naloge i naredjenja dosledno izvršavali, pa čak im davali i dodatnu i kreativnu snagu, tako da su na svom terenu, po svojim linijama, razradjivali planove do najsnitnijih detalja.

Zbog velikog broja optuženih lica, a zbog izbjegavanja ponavljanja već ~~pristup~~ navedenih svih činjenica i okolnosti vezanih za pojedinačnu odgovornost optuženih, kratko će se pomenuti pojedinačna odgovornost optuženih lica.

Tako, za optuženog Omerović Omera je poznato da je bio glavni snabdjevač ilegalnog prevoženja velike količine naoružanja i municije iz Sarajeva do Bijelog Polja, koje ~~geužje~~ je distribuirao dalje do Novog Bazara. Bio je u direktnoj vezi sa muslimanskim rukovodstvom bivše B i H od kojih je dobijao i naoružanje, osudjivan više puta i ~~pozav~~ po svom asocijalnom djelovanju, posebno ~~pa~~ ponašanju na glavnom pretresu. Optuženi Kasumović Mevludin je imao visoku ulogu u formiranju ovakvog ilegalnog rada stranek a bio je u najdirektnijoj vezi sa bivšim rukovodstvom B i H, pa je iz Sarajeva organizovao ~~prebacivanje~~ veće količine naoružanja, uz to osudjivan više puta, a obojica su bila uključeni u rad tzv. "referenduma". Optuženi Spahić Sabahet je uz Vesković Rifata bio u rukovodećem timu SDA u Bijelom Polju, sve odluke su dolazile do njih i dalje od njih prosledjivane, formirali su krizni štab za Bijelo Polje, vršili odabiranje kadra buduće države i sl. a kao nastavak kontinuiranog djelovanja je njihovo učešće u "referendumu". U djelovanju optuženog Čikić Ibrahima, očituju se elementi namjere islami-zacije ovog prostora i namjere stvaranja islamske države na ovim prostorima, a kao podloga tome predočava se da je optuženi na svoju inicijativu odabrao vrstu i način polaganja zakletve za članove tajne organizacije u djamiiji i sa rukom na Kur'anu. Bio je u najdirektnijoj i stalnoj vezi sa službenicima iranske ambasade u Beogradu, snjima razmjenjivao informacije, što je i sam priznao, a na ~~sprot~~ svemu tome i ostalim dokazanim radnjama ipak je osudjen najmanju kaznu zatvora 2 godine, čak manju od 5 lica protiv kojih se i ne ulaže žalba, a njihova odgovornost je bila ta što su bili na vojnoj obuci u Turskoj, a on je ta osoba koja je odabirala i upućivala ta ista lica na vojnu obuku, bio član tajne policije, učestvovao u formiranju resora sigurnosti i bio na svim ilegalnim sastancima resora sigurnosti. Optuženi Begović Dževad je formirao, rukovodio i vršio dalje odabiranje članova resora sigurnosti u najvišoj Mjesnoj zajednici u B. Polju-Rasovu sa 8 000 stanovnika. i organizovao naoružavanje članova svog resora, što je isto činio i optuženi Smakić Husein u svojoj Mjesnoj zajednici, uz napomenu da je isti više puta do sada osudjivan. Optuženi Fetahović Brdžan, po dokazanim radnjama, a posebno po količini pribavljenog oružja i novcem koji

mu je bio na raspolaganju sa odbjeglih okrivljenim licem, bio je glavni za kupovinu naoružanja i dalju distribuciju članovima resora sigurnosti, mogao je voditi pravi rat , za koga je bio i vojno obučen, pošto je završio vojnu obuku. Optuženi Muratović Hakija i Skenderović Isat su djelovali, kao rukovodstvo u opštini Berane, odnosno Mjesnoj zajednici Petnice gdje je pre-~~ste~~ težni dio muslimanskog stanovništva dok su Burnazović Rizah , Brković Šćet i Ciguljin Avdo djelovali u opštini Pljevlja, stim što su bili u stalnoj vezi sa pomenutom trojicom optuženih lica od kojih su dobijali upustva i na-~~R~~redjenja i prisustvovali svim sastancima formiranja resora sigurnosti i dalji rad u resoru.

Pored svega iznijetog, a sobzirom na pravnu prirodu i vrstu krivičnog djela, sud je bio dužan da sa većom pažnjom vodi računa o bezbjednosnom stanovništvu jer je teritorijalna cjelokupnost i jedinstvo teritorije SRJ, jedna od najznačajnijih vrijednosti našeg društva, a svako ugrožavanje te vrijednosti pre-~~d~~stavlja i ugrožavanje našeg društvenog uredjenja i bezbjednosti zemlje, pa zbog toga ovo krivično djelo spada u grupu krivičnih djela protiv osnova društvenog uredjenja i bezbjednosti SRJ. Današnja zbivanja u svijetu, svje³-doće o neprekidnim pokušajima da se naša zemlja dovede u položaj podčinjenosti i zavisnosti u odnosu na durge države, a da bi se to postiglo preduzimaju se akcije upravljene na podrivanje društvenog uredjenja i bezbjednosti. Tako, optužena lica stavila su se u izvršioce ovakvih stremjenja .

Naime, ovakvim radnjama optuženih lica, nanosi se i politička šteta SRJ , jer su ova lica, s obzirom na njihov status, lica s kojima kontaktiraju i kontaktirale su strane obavještajne službe, a njihova vidjenja su u direktrnoj funkciji kontinuiranog napada na našu zemlju, date kroz izjave medjunarodnih institucija o navodnom ugrožavanju ljudskih prava u našoj zemlji. Zbog toga, njihova sloboda je latentna opasnost za izbjijanje novih sukoba i nesloboda ostalim gradjanima , posebno na medjunacionalnoj osnovi. Dakle, njihovo djelovanje treba posmatrati ne samo sa krivično-pravnog stanovništva već i sa bezbjednosnog stanovništva gradjana države SRJ, jer nema težeg napada od napada na teritorijalni integritet i cjelokupnost SRJ, ustavni poredak, i to sve uz upotrebu sile.

U organizaciji slanja mladih ljudi muslimanske nacionalnosti u Tursku, na ilegalnu vojnu obuku, terorističke kurseve i u školovanju mladog stručnog kadra, a sve u cilju stvaranja vojno -stručnog kadra buduće države, ogleda se u stvari

Izdaja naše zemlje kroz direktni rad u službi strane države, koja ima pretežniji uticaj na razbijanju zemlje. Strane obavještajne službe su razbile bivšu SRJ, a optužena lica su dobila i izvršavaju zadatak od tih istih službi, da razbiju tek stvorenu sSRJ.

Na osnovu svega iznijeto,

P r e d l a ž e m

Da Vrhovni sud Republike Crne Gore, uvaži žalbu Višeg tužioca u Bijelom Polju, i presudu Višeg suda u Bijelom Polju K.br.25/94 od 28.12.1995.godine preinači u pogledu odluke o kazni i naznačena optužena lica osudi na teže kazne zatvora, predviđene po Zakonu.

VIŠI TUŽILAC,
Milan Radović